

VYSOKÁ ŠKOLA BAŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2013

Radka Pavlů

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKTULKA

KATEDRA ÚČETNICTVÍ

Osobní důchodová daň v České republice a ve Slovenské republice
Personál Income Tax in the Czech Republic and the Slovak Republic

Student: Radka Pavlů
Vedoucí bakalářské práce: prof. Ing. Jan Široký, CSc.

Ostrava 2013

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra účetnictví

Zadání bakalářské práce

Student: **Radka Pavlů**
Studijní program: B6208 Ekonomika a management
Studijní obor: 6202R049 Účetnictví a daně
Specializace: 02 Účetnictví a daně
Téma: **Osobní důchodová daň v České republice a ve Slovenské republice**
Personal Income Tax in the Czech Republic and the Slovak Republic

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Vymezení základních pojmů
 3. Analýza zdaňování zaměstnance v České republice
 4. Analýza zdaňování zaměstnance ve Slovenské republice
 5. Komparace daňového zatížení poplatníků
 6. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

BOEIJEN-OSTASZEWSKA, Ola a Marnix SCHELLEKENS, eds. *European Tax Handbook 2012*. Amsterdam: IBFD, 2012. 974 s. ISBN 978-90-8722-134-8.
RYLOVÁ, Zuzana, Zlataše TUNKROVÁ, Zdeněk KRŮČEK a kol. *Daňové zákony 2012 s komentářem*. Brno: Computer Press, 2012. 256 s. ISBN 978-80-251-3794-9.
SCHULTZOVÁ, Anna a kol. *Daňovníctvo. Daňová teória a politika I*. Bratislava: Iura Edition, 2011. 260 s. ISBN 978-80-8078-407-2.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **prof. Ing. Jan Šíroký, CSc.**

Datum zadání: 23.11.2012

Datum odevzdání: 10.05.2013

Ing. Jana Hakalová, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Prohlašuji, že jsem celou bakalářskou práci vypracovala samotně s výjimkou přílohy č. 1 a přílohy č. 2, které jsou formuláře daňového přiznání.

V Ostravě dne 7.5.2012

.....
Radka Pavlů

Obsah

1	Úvod.....	05
2	Vymezení základních pojmů	06
2.1	Daňová reforma.....	06
2.2	Daň	06
2.3	Poplatník.....	07
2.4	Předmět daně	08
2.5	Sazba daně.....	08
2.5.1	Koncept rovné sazby daně.....	09
2.6	Základ daně z příjmu fyzických osob	10
2.7	Minimální mzda	12
2.7.1	Mezní užitek z práce	12
2.8	Dílčí závěr	12
3	Analýza zdaňování zaměstnance v České republice	12
3.1	Vývoj daní v Čechách	12
3.1.1	Daňová reforma ČR	12
3.1.2	Vývoj sazeb v České republice	12
3.2	Superhrubá mzda.....	12
3.3	Základ daně	12
3.4	Sociální a zdravotní pojištění	12
3.4.1	Zdravotní pojištění	12
3.4.2	Sociální pojištění	12
3.5	Slevy na dani dle § 35 odst. ba.....	12
3.6	Postup výpočtu daně.....	12
3.7	Podnikatel jako plátce daně.....	20
3.8	Vliv důchodové daně na nabídku práce	21
3.9	Investiční pobídky	12
3.10	Osobní důchodová daň od 1.1. 2013	23
3.11	Dílčí závěr	24
4	Analýza zdaňování zaměstnance ve Slovenské republice	25
4.1	Vývoj daňových sazeb	26
4.2	Soustava daní Slovenské republiky	27

4.3	Daň z příjmu fyzických osob.....	27
4.4	Základ daně	28
4.5	Sociální pojištění	29
4.5.1	Vyměřovací základ sociálního pojištění	29
4.5.2	Sazby sociálního pojištění	30
4.6	Zdravotní pojištění	30
4.7	Postup výpočtu daně.....	31
4.8	Podnikatel jako plátce daně.....	32
4.9	Investiční pobídky na Slovensku.....	33
4.10	Dílčí závěr	34
5	Komparace daňového zatížení poplatníků.....	35
5.1	Základní údaje	35
5.2	Problémy po vzniku samostatných států	35
5.3	Hrubý domácí produkt	37
5.4	Srovnání výpočtu mzdy zaměstnance	39
5.4.1	Průměrná mzda v EU	39
5.4.2	Výpočet čisté mzdy českého a slovenského plátce	40
5.5	Daňové přiznání poplatníka za rok 2012	42
5.6	Lafferova křivka	43
6	Závěr.....	45
	Seznam použité literatury	46
	Seznam zkratk	47
	Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce	
	Seznam příloh	
	Přílohy	

1. Úvod

Dle rčení „jistě jsou jen daně a smrt“, se osobní důchodová daň dotýká každého pracujícího člověka neboli daňového poplatníka. Osobní důchodová daň je jednou z nejdůležitějších daní daňových systémů a pro mnoho zemí je považována za nejdůležitější daň odváděnou do státního rozpočtu. Řadí se mezi daně přímé a obvykle se v ČR a SR používá termín daň z příjmů fyzických osob.

Cílem práce je analyzovat dopad této daně na poplatníka v České republice a ve Slovenské republice po roce 1993, kdy se z České a Slovenské Federativní Republiky (ČSFR) staly dva samostatné státy. V obou státech tato daň prošla mnoha novelizacemi a změnami, které ne vždy jsou a budou vnímány pozitivně a o její výši a změnách se jistě zajímá každý poplatník. Srovnání osobní důchodové daně v obou státech je zajímavé, protože ještě před rokem 1993 tvořily jeden samostatný stát.

Daňové systémy ČR a v SR jsou v hlavních znacích podobné systémům většiny vyspělých zemí, ovšem mají společné znaky, jako jsou jejich časté změny, v mnoha ohledech jsou netransparentní a pro podnikatelské prostředí představují velkou administrativní zátěž. Často se zde setkáváme s šedou ekonomikou, např. nezdaněná práce a příjmy, úplatky aj. Tato forma podnikání se těžko odhaluje a těžko se i postihuje.

Daňová politika představuje jednu z integračních politik Evropské unie, proto je jejím hlavním cílem „daňová harmonizace“. Daňovou harmonizaci charakterizuje vzájemné přibližování a přizpůsobení národních daňových systémů na základě dodržování společných pravidel jednotlivých členských států. Cílem daňové harmonizace není sjednocení daňových soustav, ale sladění daňových soustav jednotlivých krajín. Jednotlivé státy EU si zachovávají samostatné daňové systémy. Tyto systémy vycházejí z různých ekonomických, sociologických a historických faktorů.

Teoretická část práce, se budu věnovat největším a nejdůležitějším daňovým reformám, které proběhly v obou státech, na Slovensku v letech 2003-2004 a v České republice v roce 2007.

Praktická část práce je zaměřena na výpočtech poplatníků ČR a SR s porovnáním jednotlivých zákonů a analýzu zdaňování s ohledem na daňové zatížení poplatníků daně z příjmů. Tvorbu daňového základu, jeho úpravu o odpočitatelné položky a celkovou výši zdanění příjmů až po výpočet čisté mzdy, podle platné legislativy roku 2012.

2. Vymezení základních pojmů

Tato kapitola se bude zabývat porovnáním základních pojmů, rozdíly mezi definicemi zákona č. 586/1992 Sb. o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZDP“) a zákonem č. 585/2003 Z.z. o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „SZDP“). Předmětem osobní důchodové daně je důchod dosažený poplatníkem za dané zdaňovací období. A protože jsou daně příjmem do státního rozpočtu, bez kterých by stát nemohl přerozdělovat tyto příjmy do jednotlivých oblastí, je její úprava velice důležitá, neboť její výše se může také projevit v podnikatelském prostředí. Daňové zatížení ovlivňuje rozhodování jednotlivých ekonomických subjektů, má dopad na poptávku po pracovní síle.

2.1 Daňová reforma

Po rozpadu České a Slovenské Federativní republiky k 1. 1. 1993 problematika daní procházela různými změnami, které si vyžádali nové společenské ale i hospodářské změny. Z tohoto pohledu se dá napsat, že si Slovenská republika vedla lépe, v letech 2003 – 2004 prošla rozsáhlou reformou, kdy zavedla rovnou sazbu daně a zjednodušila tak daňovou legislativu. Od 1. ledna 2009 se stalo jediným zákonným platidlem Euro, které ovlivnilo všechny ekonomické subjekty. Ani Česká republika nezůstává pozadu, prochází roku 2007 reformou veřejných rozpočtů, zavádí rovnou sazbu daně.

Daňové systémy ČR a v SR jsou v hlavních znacích podobné systémům většiny vyspělých zemí Evropské unie. Bohužel vykazují společné znaky, jako jsou jejich časté změny, v mnoha ohledech jsou netransparentní a pro podnikatelské prostředí představují velkou administrativní zátěž. Osobní důchodová daň by hlavně měla být pro daňové poplatníky spravedlivá.

2.2 Daň

Daň je povinná zákonem uložená platba do veřejného rozpočtu, která je neúčelová, neekvivalentní, nevratná, která se pravidelně opakuje v časových intervalech, např. měsíčních, čtvrtletních, ročních¹. Daňovou povinnost ukládá zákon a její platba je vynutitelná. Osobní důchodovou daň v České republice se řídí Zákonem o daních z příjmů, zákon č. 586/1992 Sb.

¹ Obecná definice daně není uvedena v žádném zákoně České republiky. Pouze v Daňovém řádě je daň definována, ale pouze pro účely tohoto zákony.

Ve Slovenské republice se daň z příjmu řídí Zákonem o daních z příjmů, zákon č. 595/2003 Z.z., který od 1. ledna 2004 zavádí jednotnou sazbu daně z příjmu ve výši 19 %.

Daně mohou plnit mnoho funkcí, k těm nejdůležitějším funkcím patří:

- fiskální,
- alokační,
- redistribuční,
- stabilizační.

Fiskální funkcí je schopnost získat, naplnit finanční prostředky do státního rozpočtu, z něhož jsou pak financovány veřejné výdaje. **Alokační funkce** spočívá v přerozdělování na místa, kde je potřeba. Koordinuje stav, aby se finance umísťovaly tam, kde se jich nedostává.

Redistribuční funkcí je zmírnit částečně důchodové a sociální nerovnosti ve společnosti s tržní ekonomikou. Přesunuje část důchodů od bohatším k chudším, což umožňuje státu prostřednictvím transferů zvyšovat příjmy chudším, podpora v nezaměstnanosti, sociální dávky atd. Přerozdělování by mělo nemělo překročit rámec účelné solidarity. **Stabilizační funkce** se uplatňuje v obdobích nerovnovážného vývoje tržní ekonomiky. Jedná se o přímé zásahy do soukromého sektoru.

2.3 Poplatník

Poplatníkem daně z příjmů fyzických osob je fyzická osoba mající na území České republiky, Slovenské republiky bydliště nebo se zde obvykle zdržuje. Poplatníci, kteří se na území České republiky a Slovenské republiky obvykle zdržují alespoň 183 dnů v příslušném kalendářním roce tzv. daňoví nerezidenti. Poplatníkem je v podstatě každý, kdo daň platí, strhává se mu z příjmu a nemůže ji převést na jiný subjekt.

Dle § 2 odst. 1 ZDP

„Poplatníky daně z příjmů fyzických osob jsou fyzické osoby (dále jen „poplatníci“).“

Dle § 2 odst. 4 ZDP

„Poplatníky obvykle se zdržujícími na území České republiky jsou ti, kteří zde pobývají alespoň 183 dnů v příslušném kalendářním roce, a to souvisle nebo v několika obdobích; do lhůty 183 dnů se započítává každý započatý den pobytu. Bydlištěm na území České republiky se pro účely tohoto zákona rozumí místo, kde má poplatník stálý byt za okolností, z nichž lze usuzovat na jeho úmysl trvale se v tomto bytě zdržovat.“

Dle § 2 písm. a SZDP

„a) daňovníkom fyzická osoba alebo právnická osoba.“

Dle § 2 písm. d odst. 1 SZDP

„Fyzická osoba, ktorá má na území Slovenskej republiky trvalý pobyt 1a) alebo sa tu obvykle zdržiava; fyzická osoba sa obvykle zdržiava na území Slovenskej republiky, ak na území Slovenskej republiky nemá trvalý pobyt, 1a) ale sa tu zdržiava aspoň 183 dní v príslušnom kalendárnom roku, a to súvisle alebo v niekoľkých obdobiach; do tohto obdobia sa započítava každý, aj začatý deň pobytu“.

2.4 Předmět daně

Předmětem daně z příjmů fyzických osob jsou²:

- a) příjmy ze závislé činnosti a funkčních požitků (§ 6),
- b) příjmy z podnikání a jiné výdělečné činnosti (§ 7),
- c) příjmy z kapitálového majetku (§ 8),
- d) příjmy z pronájmu (§ 9),
- e) ostatní příjmy (§ 10).

Všechny tyto příjmy tvoří základ daně. Předmětem daně nejsou příjmy získané nabytím akcií nebo podílových listů, příjmy z rozšíření nebo zúžení společného jmění manželů. Od daně jsou osvobozeny příjmy z prodeje rodinného domu, bytu, včetně souvisejícího pozemku, pokud v něm prodávající bydlel po dobu 2 let, z rozšíření nebo zúžení společného jmění manželů, přijatý příjem v rámci plnění vyživovací povinnosti. Příjem získaný ve formě dávek a služeb z nemocenského pojištění aj. Dle § 9 zákona č. 595/2003 Z.z. o dani z příjmu jsou od daně osvobozeny prodeje movitých a nemovitých věcí získané např. děděním nebo pokud byl majetek zařazen do obchodního majetku a doba od jeho nabytí je delší než 5 let.

2.5 Sazba daně

Sazba daně je algoritmus³, jehož prostřednictvím se stanoví velikost konkrétní daně konkrétního daňového subjektu z jeho základu daně. Sazba daně je vždy upravena příslušným daňovým zákonem o dani z příjmu.

² Zdroj: RYLOVÁ, Zuzana, Zlatuše TUNKROVÁ, *Daňové zákony 2012 s komentářem*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2012. 256 s. ISB 978-80-251-3794-9. str. 10.

³ Převzato z <http://www.daneaucetnictvi.com/dane/sazba-dane.htm>.

V České i Slovenské republice je zavedená rovná sazba daně, která nahrazuje progresivní sazbu daně.

Dle § 16 Sazba daně⁴ ZDP.

„Daň ze základu daně sníženého o nezdanitelnou část základu daně (§ 15) a o odpočitatelné položky od základu daně (§ 34) zaokrouhleného na celá sta Kč dolů činí 15 %.“

Dle § 15 Sazba daně⁵ ZSDP.

„Sadzba dane je 19 % zo základu dane

- a) fyzických osob sníženého o daňovou stratu a o nezdanitelné části základu dane (§ 11),
- b) právnických osob sníženého o daňovou stratu“.

2.5.1 Koncept rovné sazby daně

Spočívá ve zrušení progresivity a zavedením jednotné sazby daně. Rovná sazba daně se může zdát jako výhodnější pro poplatníky s vyššími příjmy než pro poplatníky s nižšími příjmy. Nazývá se také trestem za úspěch. Naopak v její prospěch patří její jednoduchost, snížení daňových úniků a snížení administrativních nákladů.

Pro porovnání výpočtu čisté mzdy v roce 2007, kdy se příjmy zdaňovaly progresivní sazbou daně a naopak roku 2012 po zavedení 15 % sazby daně, znázorňuje příklad v tabulce č. 2.1 – Srovnání výpočtů čisté mzdy v ČR v letech 2007 a 2012.

Tab. 2. 1 - Srovnání výpočtů čisté mzdy v ČR v letech 2007 a 2012⁶.

	r. 2007	r. 2012
Hrubá mzda	25 000 Kč	25 000 Kč
Sociální pojištění	2 000 Kč	1 625 Kč
Zdravotní pojištění	1 125 Kč	1 125 Kč
Základ daně	21 900 Kč	33 500 Kč
Záloha na daň	3 676 Kč	5 040 Kč
Sleva na dani	600 Kč	2 070 Kč
Čistá mzda	18 799 Kč	19 280 Kč

Z výpočtu vyplývá, že průměrný daňový poplatník s hrubou mzdou 25 000 Kč, neuplatňující žádné odpočitatelné položky si polepšil o 481 Kč. Zavedením rovné sazby daně je pro

⁴ Zdroj: RYLOVÁ, Zuzana, Zlatuše TUNKROVÁ, *Daňové zákony 2012 s komentářem*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2012. 256 s. ISB 978-80-251-3794-9. str. 21.

⁵ Zdroj: Zákon č. 595/2003 Z.z. o dani z příjmů, str. 17.

⁶ Zdroj: Vlastní výpočty.

poplatníka výhodnější. Pro výpočet byla použita průměrná výše mzdy, která v první polovině roku 2012 činila 24 341 Kč.⁷

2.6 Základ daně z příjmů fyzických osob

Základem daně z příjmu fyzických osob je rozdíl mezi příjmy a výdaji na dosažení, udržení a zajištění příjmů za kalendářní rok. Základ daně se vypočítá sečtením dílčích základů daně, které jsou definovány v zákoně ZDP § 5 a zákon SZDP § 4, který se sníží o nezdanitelnou část základu daně a dále o odpočitatelné položky.

2.7 Minimální mzda

Minimální mzda byla zavedena především pro ochranu zaměstnanců, kteří mají zaručenou minimální mzdu při nástupu do zaměstnání. Chrání před zaměstnavateli, kteří by nepřiměřeně nízko oceňovali výkon zaměstnanců. Motivuje pracující, aby se jim vyplácelo pracovat a nepobírat peněžní dávky v nezaměstnanosti.

„Minimální mzda, kterou upravuje zákoník práce (zákon č. 262/2006 Sb.) a nařízení vlády o minimální mzdě (č. 567/2006 Sb.), se dá definovat jako absolutně nejnižší cena práce bez ohledu na její složitost, druh, množství a kvalitu, kterou je zaměstnavatel povinen zaměstnanci poskytnout. Minimální mzda se vztahuje na všechny zaměstnance v pracovním a obdobném vztahu.“⁸ Vývoj minimální mzdy ilustruje tabulka č. 2.2 – Vývoj minimální mzdy.

Tab. 2. 2 - Vývoj minimální mzdy⁹

Rok	Minimální mzda (k 1.1.)	
	v České republice	ve Slovenské republice
2002	5 700 Kč	4 920 Sk
2003	6 200 Kč	5 570 Sk
2004	6 700 Kč	6 080 Sk
2005	7 185 Kč	6 500 Sk
2006	7 570 Kč	6 900 Sk
2007	8 000 Kč	7 600 Sk

⁷ Převzato: <http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/informace/cpmz090312.doc>.

⁸ Převzato z <http://www.mpsv.cz/cs/7667>.

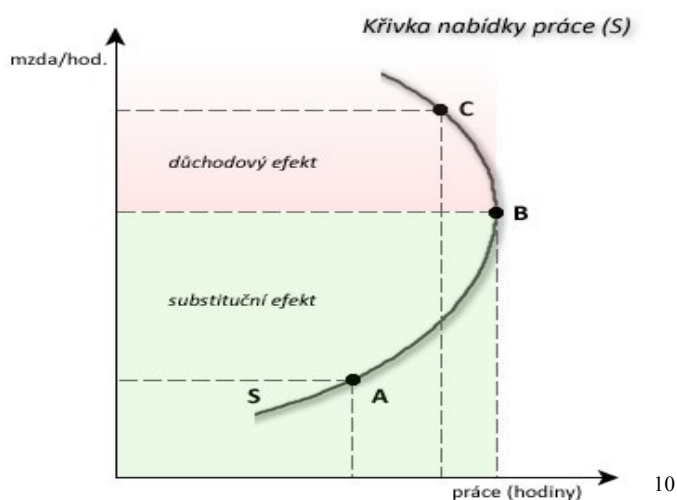
⁹ Zdroj: Vlastní zpracování na základě statistických údajů.

2.7.1. Mezní užitek z práce

Cílem každého spotřebitele je maximalizovat užitek. Člověk se rozhoduje, zda jeho důchod (mzda) je adekvátní počtu odpracovaných hodin, nebo zda je lepší využít volný čas. Výše daně stimuluje chování nabídky a poptávky na trhu práce. Hlavním faktorem, který nás k práci stimuluje je výše mzdy, neboli statky, které je možné za mzdu získat. Každá daň má na poplatníky dva efekty: 1. efekt substituční a 2. efekt důchodový.

- **Substituční efekt** vyjadřuje změnu volného času v důsledku změny mzdové sazby za předpokladu stejného užitku. Substituční efekt je záporný, protože růst mzdové sazby vede ke snižování volného času. Volný čas je ve vztahu k jiným komoditám dražší.
- **Důchodový efekt** vyplývá ze změny finanční situace spotřebitele. Vyjadřuje změnu volného času, která je způsobena změnou reálného důchodu v důsledku změny mzdové sazby. Důchodový efekt vede pracovníky ke snížení nabízeného množství práce. Velikost důchodového efektu závisí na výši daně.

Obr. 2.1 - Chování substitučního a důchodového efektu.

Ve skutečnosti se oba tyto efekty navzájem prolínají. Když vzroste mzdová sazba, zdraží se také volný čas a zvětší se naše nabídka práce. Pokud mzda bude růst, začíná mít pro nás větší hodnotu volný čas bude důchodový efekt větší nad substitučním efektem. Vliv velikost daně ovlivňuje ochotu pracovat anebo naopak snižuje motivaci k práci.

¹⁰ Převzato: <http://munio.cz/weblog/odmenovani-zamestnancu-seznamcz-a-duchodovy-efekt/>.

2.8 Dílčí závěr

Tato kapitola se věnovala základním daňovým názvům a porovnáním českých a slovenských definicím zákonů. Její výsledky poslouží k dalším, konkrétněji zaměřených částem bakalářské práce.

3. Analýza zdaňování zaměstnance v České republice

Vývoj daňové soustavy po roce 1989, kdy ekonomika byla řízená centrálně, a všechny ekonomické subjekty vlastnil stát, mělo vliv i rozdělení daní. Daně byly rozděleny na dvě skupiny: skupinu placenou obyvatelstvem a skupinu placenou organizacemi. Daně nebyly rozděleny na přímé a nepřímé. Po pádu komunistů bylo nevyhnutelné vytvořit daňovou soustavu, která by splňovala podmínky pro začínající podnikání. 1. 1. 1993 byla provedena celková reforma daňového systému, která vytvořila daňový rámec v České republice. Byly zavedeny daně:

1. Daně z příjmů.
2. Daň z nemovitostí.
3. Daň silniční.
4. Daň dědická a darovací .
5. Daň z převodu nemovitostí.
6. Daň z přidané hodnoty.
7. Daně spotřební.

3.1 Vývoj dani v Čechách

Daně tady byly už odpradávná a v Čechách se vybírají od 10. až 11. století. Původní daně, které se nazývaly daněmi pozemkovými se vybíraly nepravdělně. V roce 1813 byla v tehdejší Rakousku zavedena daň z výdělku a v roce 1849 daň z příjmu. V roce 1949 byly zrušeny všechny daňové úřady, které nahradily národní výbory. Daň ze mzdy byla oproti jiným daním vytvořena jednodušeji. Při výpočtu se přihlíželo k věku, rodinnému stavu a počtu dětí. Nebyly zavedeny odpočitatelné položky a nejnižší sazba daně činila 15 % a nejvyšší sazba činila něco přes 30 %. Tyto daně v sobě zahrnovaly povinná pojištění, dnešní sociální a zdravotní pojištění. Podniky musely odvádět 50 % daň z vyplacených hrubých mezd. Průměrná hrubá mzda v roce 1989 činila 3 170 Kčs a naopak průměrná hrubá mzda roku 2012 činí 24 341 Kč. Je patrné, že se hrubá mzda od roku 1989 několikanásobně zvýšila.

3.1.1. Daňová reforma ČR

V České republice byly provedeny celkem tři komplexní daňové reformy. První proběhla v letech 1947 – 1950 a byl odstraněn tzv. kapitalistický daňový systém. Druhá reforma se uskutečnila v roce 1953 a cílem bylo socializace národního hospodářství. Třetí daňová

reforma se uskutečnila v roce 1993. Nový daňový systém přechází k tržní ekonomice a sledovala několik základních cílů:¹¹

- cíle rozpočtově politické – postupně snižovat daňové zatížení na úroveň ve státech s tržní ekonomikou,
- cíle daňové spravedlnosti – zajištění rovných podmínek pro všechny daňové subjekty,
- cíle podpory podnikatelských aktivit – vytvořit stejné konkurenční podmínky u přímých a nepřímých daní,
- cíle integrace naší ekonomiky – integrace do evropské politiky vyspělých ekonomik. Neboli integrace do daňové soustavy se soustavami v zemích Evropské unii,
- cíl pružnosti a účinnosti vybírání daní – daňová administrativa by měla být jednoduchá jak pro orgány daňové tak pro poplatníky. Musí být účinná a hospodárná a musí minimalizovat daňové úniky.

3.1.2. Vývoj sazeb daně v České republice

V roce 1993 je zaveden progresivní systém zdanění a sazby daně určovaly daňové pásma. Příjem byl zařazen do jednoho ze šesti daňových pásem a od roku 2000 do pěti daňových pásem. Vývoj daňových sazeb v roce 1996, kdy bylo šest daňových pásem a rok 2007 s pěti daňovými pásy ilustruje tabulka č. 3.1 – Vývoj daňových sazeb.

Tab. 3.1 - Vývoj daňových sazeb¹²

rok 1999

Základ daně		Daň přesahujícího	Ze základu
od Kč	do Kč		
0 Kč	102 000 Kč	15%	
102 000 Kč	204 000 Kč	15 300 Kč + 20 %	102 000 Kč
204 000 Kč	312 000 Kč	35 700 Kč + 25 %	204 000 Kč
312 000 Kč	1 104 000 Kč	62 700 Kč + 32 %	312 000 Kč
1 104 000 Kč	a více	316 140 Kč + 40 %	1 104 000 Kč

rok 2007

Základ daně		Daň přesahujícího	Ze základu
od Kč	do Kč		
0 Kč	121 200 Kč	12%	
121 200 Kč	218 400 Kč	14 544 Kč + 19 %	121 200 Kč
218 400 Kč	331 200 Kč	33 012 Kč + 25 %	218 400 Kč
331 200 Kč	a více	61 212 Kč + 32 %	331 200 Kč

¹¹ Zdroj: http://etext.czu.cz/php/skripta/kapitola.php?titul_key=73.

¹² Zdroj: vlastní zpracování.

Od roku 2008 se zavádí rovná sazba daně 15 %. Výpočet sazby daně se měnil, v roce 2008 se daň vypočítává ze základu daně sníženého o nezdánitelnou část základu daně a o položky odpočitatelné. V roce 2011 ze základu daně, který je pro zaměstnance stanoven jako superhrubá mzda. Superhrubá mzda nesnížená o odvody na sociální zabezpečení a zdravotní pojištění ve výši 11 %.

3.2 Superhrubá mzda

Superhrubá mzda, tento pojem není definován v žádném právním předpisu, jedná se o novou metodu pro výpočet zálohy na daň z příjmů ze závislé činnosti a funkčních požitků. Superhrubou mzdu stanovuje zákon DZP § 6 odst. 13. Superhrubá mzda je definovaná jako hrubá mzda pracovníka, zvýšená o částku odpovídající pojistnému na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a pojistnému na všeobecné zdravotní pojištění, které je povinen platit zaměstnavatel za zaměstnance.

Znamená to, že při hrubé mzdě 15 000 Kč není základem daně částka 15 000 Kč ponížena o sociální a zdravotní pojištění zaměstnance, ale jde o částku 15 000 Kč plus sociální pojištění (25 %) zdravotní pojištění zaměstnavatele (9 %).

Příklad výpočtu základu daně od 1. 1. 2008

Hrubá mzda	15 000,00 Kč
SP zaměstnavatele 25 %	3 750,00 Kč
ZP zaměstnavatele 9 %	1 350,00 Kč
Superhrubá mzda	20 100,00 Kč

Superhrubá mzda = hrubá mzda * 1,34

Příklad výpočtu základu daně do 31.12.2007

Hrubá mzda	15 000,00 Kč
mínus SP zaměstnance 8 %	1 200,00 Kč
mínus ZP zaměstnance 4,5 %	675,00 Kč
Základ pro výpočet DZP	13 125,00 Kč

Aby došlo k rovnováze neboli kompenzaci mezi zdaňování zaměstnanců pro osoby samostatně výdělečně činné, které se jeví jako nevýhodné pro zaměstnance, dochází ke změně daňově uznatelných nákladů, které do této doby tvořily i odvody na sociální zabezpečení

a zdravotní pojištění podnikatelů, které od roku 2011 již nelze zahrnout do daňově uznatelných nákladů.

3.3 Základ daně

Stanovení základu daně u poplatníka daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti, ZDP §6, není jednoduchou záležitostí. Pro účely stanovení základu daně se zjišťují všechny příjmy (mzda) zaměstnance a to peněžní i nepeněžní (naturální mzda).

Mzda, která je odměnou za práci založená na pracovně právním vztahu, je vyplacená ve výplatním termínu zpravidla jednou měsíčně. Skládá se z těchto položek:

- základní mzda,
- náhrada mzdy,
- výkonnostní složky mzdy.

Je to součet všech položek, které zaměstnanci připadají za odvedenou práci v příslušném měsíci (základní mzda, příplatky, odměny, náhrady mzdy a jiné).

Zaměstnanec musí do zdanitelných příjmů také zahrnout např. 1 % ze vstupní ceny motorového vozidla, které mu zaměstnavatel bezplatně poskytuje k používání pro služební i soukromé účely. Pokud je tato částka nižší než 1 000 Kč za měsíc, považuje se za příjem zaměstnance částka 1 000 Kč. Za příjmy ze závislé činnosti považují příjmy členů družstva za práci pro družstvo, příjmy společníků a jednatelů společností s ručením omezeným a komanditistů komanditních společností aj.

Mezi funkčními požitky patří například: odměna za výkon funkce, a to od poslanců a členů vlády až po odměny za funkce v orgánech obcí, státních orgánech, občanských a zájmových sdruženích apod.

Do základu daně se nezahrnují:

- pracovní a ochranné pomůcky,
- nepeněžní dary od zaměstnavatele s horním limitem 2 000 Kč ročně,
- částky pojistného na soukromé životní pojištění,
- příspěvek zaměstnavatele na penzijní připojištění se státním příspěvkem a částky pojistného na soukromé životní pojištění,
- u zaměstnanců veřejných dopravců např. bezplatné nebo zlevněné jízdenky.

3.4 Sociální a zdravotní pojištění

Přestože sociální a zdravotní pojištění nepatří mezi daně, přesto jsou takto chápány. Jsou pravidelně se opakující, jsou vymahatelné.

Sociální pojištění (SP) a zdravotní pojištění (ZP) odvádí zaměstnavatel za své zaměstnance a část své mzdy odvádí na tento účel i zaměstnanec. Základem pro výpočet vyměřovacího základu je úhrn všech příjmů ze závislé činnosti a funkčních požitků, které jsou předmětem daně z příjmů a nejsou od této daně osvobozeny, a které vyplynou v souvislosti se zaměstnáním – mzdou.

Do základu daně se podle § 4 ZDP nezahrnují:

- náhrady škody,
- odstupné, odchodné,
- jednorázová sociální pomoc,
- plnění poskytnutá požitavatel starobního a invalidního důchodu.

3.4.1 Zdravotní pojištění

Zdravotní pojištění se musí odvádět alespoň z minimální mzdy, která činí 8 000 Kč. Výše pojistného, které odvádí zaměstnanec na ZP, činí 4,5 % a zaměstnavatel 9 %.

Maximální vyměřovací základ:

Výše pojistného je omezena maximálním vyměřovacím základem, který činí 72 násobek průměrné mzdy. Pro rok 2012 činila min. 25 137 Kč a max. 1 809 864 Kč.

Pojistné se platí za jednotlivé kalendářní měsíce a je splatné v den, který je určen zaměstnavatelem jako výplatní den. Platbu musí zaměstnavatel uhradit do 20. den kalendářního měsíce, ve kterém vznikla povinnost srazit zálohy.

3.4.2 Sociální pojištění

Vyměřovacím základem je úhrn příjmů, které jsou předmětem daně z příjmů fyzických osob a nejsou od této daně osvobozeny a které mu zaměstnavatel zúčtoval v souvislosti se zaměstnáním, které zakládá účast na nemocenském nebo jen na důchodovém pojištění .

Maximální vyměřovací základ:

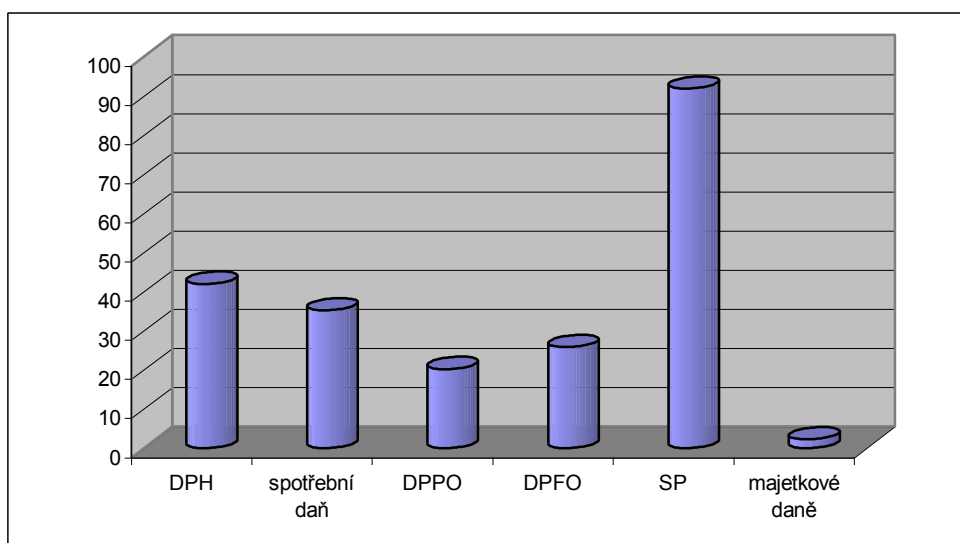
Výše pojistného je omezena maximálním vyměřovacím základem. Pro rok 2012 dochází ke změně u maximálního vyměřovacího základu, který v roce 2012 již nečiní 72 násobek průměrné mzdy, ale pouze 48 násobek průměrné mzdy. Maximální vyměřovací základ za rok 2012 tedy činí 1 206 576 Kč.

Sazby pojistného na rok 2012

Zaměstnanec	6,5 %
Nemocenské pojištění	0 %
Důchodové pojištění	6,5 %
Příspěvek na státní politiku zaměstnanosti	0 %
Zaměstnavatel	25 %
Nemocenské pojištění	2,3 %
Důchodové pojištění	21,5 %
Příspěvek na státní politiku zaměstnanosti	1,2 %

Příjmy ze sociálního a zdravotního pojištění činí nemalou část příjmu do státního rozpočtu. Tyto příjmy ilustruje tabulka č. 3.2 - Příjmy do státního rozpočtu za rok 2012. Z tabulky je patrné, že největší příjem z daní jsou právě příjmy ze SP a ZP oproti ostatním daním.

Tab. č. 3.2 - Příjmy do státního rozpočtu za rok 2012¹³

3.5 Slevy na dani dle § 35 odst. ba

Slevy na dani se vypočítají 1/12 roční částky stanovené DZP § 35 ba

- 24 840 Kč na poplatníka,
- 24 840 Kč na manželku žijící s poplatníkem, pokud nemá vlastní příjem přesahující za zdaňovací období částku 68 000 Kč,

¹³ Zdroj: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/mfcr.-pokladni-plnění-sr-1-ctvrtletí-2012-7609.html>

- 2 520 Kč, pobírá-li poplatník invalidní důchod pro invaliditu prvního nebo druhého stupně,
- 5 040 Kč, pobírá-li poplatník invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně,
- 16. 140 Kč, je-li poplatník ZTP/P,
- 4 020 Kč u poplatníka po dobu, po kterou se soustavně připravuje na budoucí povolání a to až do dovršení věku 26 let.

Zaměstnanec může uplatnit nezdánitelné částky, pokud splní tyto podmínky:

- zaměstnanec podepsal prohlášení k dani,
- musí prokázat nárok na slevu potvrzením o studiu,
- má nárok na slevu na dítě, v měsíci ve kterém se narodilo.

Slevy na manželku, starobní důchod, hodnotu darů, příspěvky na penzijní připojištění se státním příspěvkem, soukromé životní pojištění aj. Tyto slevy může poplatník uplatnit při ročním zúčtování daní, které provede na základě žádosti zaměstnavatel.

3.6 Postup výpočtu daně

Příjmy ze závislé činnosti a funkčních požitků se zdaňují formou měsíčních záloh, které vypočítá a odvede za zaměstnance zaměstnavatel. Stanovení záloh záleží, zda zaměstnanec podepsal „prohlášení“, které může podepsat pouze u jednoho zaměstnavatele. Toto prohlášení stanovuje, zda poplatník může uplatnit v průběhu zdaňovacího období nezdánitelné části daňového základu. Pokud poplatník nepodepsal prohlášení, nemůže zaměstnavatel nezdánitelné částky odečíst.

Příklad výpočtu čisté mzdy zaměstnance

Hrubá mzda	25 000,00 Kč
SP 25 % firma	6 250,00 Kč
ZP 9 % firma	2 250,00 Kč
SP 6,5 % zaměstnanec	1 625,00 Kč
ZP 4,5 % zaměstnanec	1 125,00 Kč
Základ daně	33 500,00 Kč
Daň 15 %	5 025,00 Kč
Sleva na poplatníka	2 070,00 Kč
Sleva na 1 x dítě	1 167,00 Kč
Čistá mzda	20 412,00 Kč

	Hrubá mzda
+	SP zaměstnavatel
+	ZP zaměstnavatel
=	superhrubá mzda
*	sazba daně
=	záloha na daň
-	slevy na dani
=	čistá mzda

V příkladu je uvedený postup výpočtu čisté mzdy zaměstnance. Daň po slevě činí 1 838 Kč, SP 1 625 Kč a na ZP odvede 1 125 Kč. Dohromady odvede ze své mzdy na daních 4 588 Kč.

3.7 Podnikatel jako plátcé daně

Nesmíme opomenout ani drobné podnikatele, kteří jsou plátcí daně z příjmu fyzických osob a kteří přispívají svými daněmi do státního rozpočtu. Každý podnikatel chápe daně jako svůj náklad, jak už v podobě samotné platby, tak nároků na administrativu. Podnikatel podniká za účelem dosažení příjmů a ve svém cash flow musí zohlednit položku platby daní.

Základem daně je rozdíl mezi příjmy a výdaji, které se stanovují za zdaňovací období, kterým je kalendářní rok. Základ daně se skládá z příjmů ze závislé činnosti a funkčních požitků § 6, příjmů z podnikání a jiné výdělečné činnosti § 7 odst. 7, zde si může uplatnit výdaje procentem, pokud prokazatelně neuplatní výdaje vynaložené na dosažení, zajištění a udržení příjmu (paušální výdaje 40 – 80 %), příjmy z kapitálového majetku § 8, příjmy z pronájmu § 9 (paušální výdaje 30 %) a ostatní příjmy § 10. Základem daně je součet všech dílčích základů daní těchto příjmů. Tento základ daně se snižuje o odpočty, ke kterým patří např. daňová ztráta, částky penzijního připojištění se státním příspěvkem, soukromé životní pojištění, hodnota darů, a to pouze za předpokladu splnění zákonem stanovených podmínek.

Příklad výpočtu daně daňového poplatníka¹⁴

Základ daně	300 000,00 Kč	
Dar školnímu zařízení	3 000,00 Kč	
Penzijní připojištění	1 500,00 Kč	Zaplaceno 7 500,00Kč/rok
Soukromé životní pojištění	12 000,00 Kč	zaplaceno 18 200,00Kč/rok
Ztráta	15 000,00 Kč	
ZD upravený	268 500,00 Kč	
ZD zaokrouhlený (na stovky dolů)	268 500,00 Kč	
Daň 15 %	40 275,00 Kč	
Sleva na poplatníka	24 840,00 Kč	
Manželka	24 840,00 Kč	

¹⁴ Vlastní zpracování výpočtů.

Daň po slevách	0,00 Kč
1 x dítě	13 404,00 Kč
Přeplatek	13 404,00 Kč

Z výpočtu můžeme odvodit, že při ročním příjmu 300 000 Kč a při uplatnění nezdánitelných a odpočitatelných položek, jako jsou odpočty na penzijní a životní pojištění plus daru školnímu zařízení se daň z příjmu rovná 40 275 Kč. Po následném odpočtu daňového zvýhodnění na poplatníka a na manželku se daň rovná nule. Z výše uvedeného příkladu má plátcce v péči jedno dítě a tudíž mu vzniká daňový bonus 13 404 Kč. Tato částka mu bude vrácena finančním úřadem.

3.8 Vliv důchodové daně na nabídku práce

Výše daně má vliv na poptávku práce ze stran zaměstnanců, ale také na nabídku práce ze stran firem. Nemůžeme opomenout i příliv zahraničního kapitálu a vytvoření nových pracovních míst. Zde je velice nutná harmonizace českého daňového systému s daňovými systémy v EU. Náročná administrativa a mnoho novel v daňových zákonech může odrazovat příliv těchto investic. Investoři hledají ekonomicky ale i politicky stabilní země bez zbytečné byrokracie. Česká republika, aby přilákala zahraniční investory, zavádí investiční pobídky. Jedná se o odpuštění daně neboli daňové prázdniny, kdy zahraniční firmy nemusejí dlouhou dobu, i několik let platit daně. Daňové prázdniny se pro země jeví jako nevýhodné, protože po jejich skončení mnoho těchto zahraničních firem odchází a přesouvají své pobočky do jiných zemí. Vláda může a musí ovlivňovat podnikatelské prostředí, aby přilákala zahraniční investory a naopak, by měla zamezit, aby nedocházelo k migraci vysoce kvalifikované pracovní síly. Jeden z jejích nástrojů je institut zaručené minimální mzdy, kdy musí být výhodné pro podnikatele přijímat nové pracovníky a pro zaměstnance musí být výhodné pracovat a nepobírat peněžní dávky.

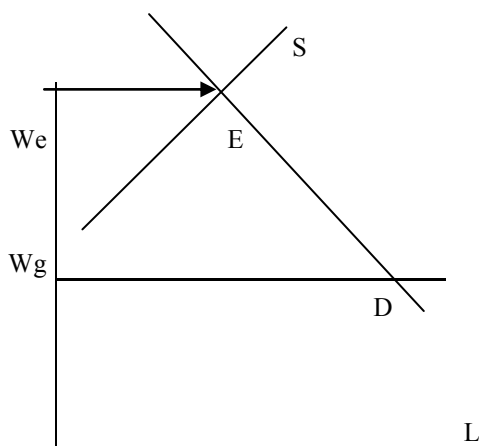
„Zaručená minimální mzda je v podstatě nuceným přeplacením nekvalifikované nebo nedostatečně kvalifikované práce, a že jako taková zvyšuje nezaměstnanost této skupiny pracovních sil.“¹⁵ Opak zaručené minimální mzdy, vede k ilegální zaměstnanosti, podnikatelé často zaměstnávají bez pracovních smluv, řádného pracovního povolení. Všechno to má za

¹⁵ Zdroj: JUREČKA, Václav a kolektiv. *Mikroekonomie*, vyd. ČR GRADA Publishing, a.s. ISBN 978-80-247-3259-6, str. 255.

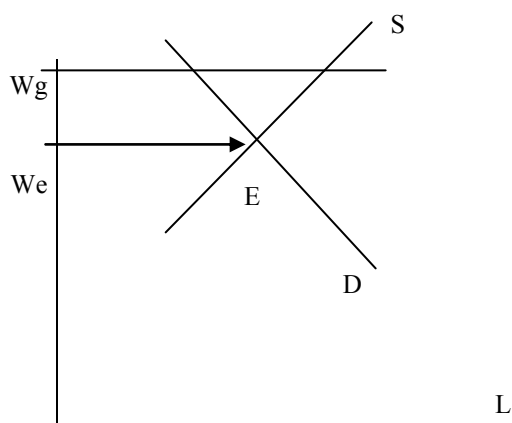
následek vyhnutí se placení daní, neplacení sociálního a zdravotního pojištění a stát přichází o nemalé příjmy do státního rozpočtu.

Pro znázornění zavedení minimální mzdy ilustrují grafy chování, kdy rovnovážná mzda je vyšší než minimální mzda a naopak.

obr. č. 3.1¹⁶

obr. č. 3.2

Obrázek č. 3.1 nám znázorňuje chování minimální mzdy W_g a rovnovážné mzdy W_e . Rovnovážná mzda je pod úrovní zaručené minimální mzdy a tato opatření nemají žádný vliv na nabídku a poptávku po práci. Obrázek č. 3.2 znázorňuje situaci, kdy rovnovážná mzda je pod limitem zaručené minimální mzdy, která způsobí zvýšenou poptávku pracovníků po zaměstnání.

3.9 Investiční pobídky

Investiční pobídky jsou jedny z nástrojů vlády, která má za úkol podporovat přímé zahraniční investice. V České republice je využíván od roku 1998, upravuje ho zákon č. 72/2000 Sb., o investičních pobídkách. Zákon byl akceptován Evropskou komisí, a vytvořilo se tak transparentní a důvěryhodné prostředí pro zahraniční investory. Za splnění předem stanovených podmínek je možno poskytnout například tyto investiční pobídky:

- úplnou slevu na dani z příjmů, a to na dobu 10 let v případě výstavby nového závodu,
- hmotnou podporu na vytváření nových pracovních míst,
- převod technicky vybaveného území za zvýhodněnou cenu, aj.

¹⁶ Obrázek č. 1 , obrázek č. 2 - vlastní zpracování.

Vývoj investičních pobídek ilustruje tabulka č. 3.3 – Vývoj investičních pobídek, která nám znázorňuje hodnotu investic a počet nových pracovních míst vzniklých od roku 2009 na základě přijatých investičních pobídek.

Tab. č. 3.3 – Vývoj investičních pobídek¹⁷

Rok	Počet přijatých investičních záměrů	Investice (v mld. Kč)	Počet nových pracovních míst
2009	21	10,5	2 575
2010	21	10	3 142
2011	43	25	5 434
2012	48	20	5 472
Celkem	133	65,5	16 623

Investiční pobídky jsou určeny pro obory zpracovatelského průmyslu, stále více prosazujícím se trendem je investování do oblastí informačních technologií a strategických služeb, jako jsou centra zákaznické podpory, centra pro vývoj softwaru, rozvoj telekomunikací, informačních technologií, internetu aj.

3.10 Osobní důchodová daň od 1.1. 2013

Od 1.1.2013 dochází k mnoha novelám zákonů, jednak přichází v platnost novela zákona o DPH, upravuje Zákon č. 253/2004 Sb. o dani z přidané hodnoty, kdy se zvyšují daňové sazby u nižší sazby z 14 % na 15 % a u vyšší sazby z 20 % na 21 %. U daně z příjmů fyzických osob dochází ke změnám, která nalezneme ve sněmovním tisku č. 801, a jsou to:

- Pro roky 2013 – 2015 - Vyšší daň z příjmů o 7 % přesahující strop pro vyměřovací základ pojistného (1.242.432,-) § 16a i s dopadem do záloh.
- Pro roky 2013 – 2015 - Nemožnost uplatnění si slevy na poplatníka u důchodců.
- Návrh - Omezení pro fyzické osoby uplatňující výdaje procentem z příjmů – strop 600 tis. Kč pro pronájem § 7/7d a § 9/4 a strop 800 tis. Kč pro paušál 40 % § 7/7c.
- Návrh - Pro roky 2013 – 2015 – se má zrušit strop pojistného – maximální vyměřovací základ.

¹⁷ Zdroj: <http://www.czechinvest.org/novela-zakona-o-investicnich-pobidkach-odstartovala-priliv-investicnich-zameru>.

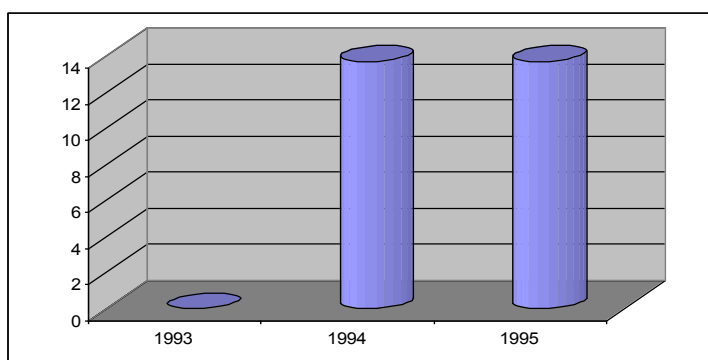
3.11 Dílčí závěr

Tato kapitola byla zaměřena na vývoj osobní důchodové daně. V praktických příkladech byly provedeny výpočty daně a to pro zaměstnance a pro podnikatele, které budou použity v závěrečné kapitole pro srovnání daňového zatížení českého a slovenského poplatníka. V závěru je zmiňováno, jak Česká republika přistupuje k problematice vlivu ZDP.

4. Analýza zdaňování zaměstnance ve Slovenské republice

Po vzniku Slovenské republiky k 1.1.1993, se Slovensko snažilo o vytvoření spravedlivého daňového systému, který by odpovídal rozvoji tržní ekonomice z přechodu od centrálního socialistického plánování. Mezi nejvýraznější změny daňového systému patří reformy, které proběhly v letech 1993, 1995 a v roce 2004. Daňová reforma roku 2004 byla součástí širšího reformního programu vlády Mikuláše Dzurindy, který obsahoval reformu veřejných financí, sociální a důchodovou reformu, reformu trhu práce, reformu zdravotnictví a reformu veřejné správy. Cílem těchto balíčků reforem bylo zlepšení podnikatelského prostředí a zvyšování míry ekonomické svobody. Tyto daňové reformy měly velký vliv na míru nezaměstnanosti. V roce 1995 se pohybovala míra nezaměstnanosti na 13,1 %. Tento vývoj míry nezaměstnanosti ilustruje graf č. 1 – Míra nezaměstnanosti.

Graf č. 1 – Míra nezaměstnanosti¹⁸

Vznikla celospolečenská potřeba nastolit nový daňový systém, aby odstranil nedostatky a deformace. Daňová reforma byla koncipovaná na základě principů **spravedlnosti, jednoduchosti a efektivnosti**.

Princip **spravedlnosti** znamená, aby rozložení daňového břemene podléhalo společensky akceptovaným kritériím, daň stanovená na nějaký příjem musí být rovná, bez ohledu na zdroj těchto příjmů. Říkáme tomu horizontální spravedlnost, naopak vertikální spravedlnost hovoří, že ekonomické subjekty s většími příjmy mají platit větší daň než subjekty s nižšími příjmy. Horizontální i vertikální spravedlnost musí platit současně, jinak by princip spravedlnosti nebyl zachován.

¹⁸ Vlastní zpracování, zdroj: <http://www.euroekonom.sk/ekonomika/ekonomika-sr/ekonomika-slovenska-1995>.

S principem spravedlnosti souvisí s principem **efektivnosti** a **jednoduchosti**. Daně by se neměly často měnit, poplatník by si je měl snadno vypočítat. Obecně: poplatník by daněmi měl být co nejméně obtěžován. Efektivní je ten daňový systém, ve kterém jsou výnosy získávány s co nejnižšími administrativními náklady, které vznikají poplatníkům, ale také státu při výběru daní.

4.1 Vývoj daňových sazeb

- V roce 1993 se zavádí nová daňová soustava, kde byla zavedená daň z příjmů. Daň firmám byla stanovena na 45 %.
- V roce 1994 daň právnickým osobám klesla na 40 %, možnost odpočtu ztráty.
- V roce 1998 zavedení daňových úlev pro podporu investic.
- V roce 1999 změna podmínek pro daňové úlevy.
- V roce 2000 daň pro firmy se snížila na 29 %, v zemědělství zavedená snížená sazba ve výši 15%.
- V roce 2002 daň z příjmů právnických osob snižena na 25 %.
- V roce 2004 dochází ke sjednocení všech sazeb daní na 19 %.

Spuštěním reformy se ukončila platnost zákona č. 366/1999 Z.z. o dani z příjmů ve znění pozdějších platných předpisů a byl přijat nový zákon č. 595/2003 Z.z. o dani z příjmů, který přichází v platnost od 1. 1. 2004. Daňová reforma od roku 2004 zahrnovala daňový systém postavený na rovné dani (19 %). Nový zákon zjednodušil legislativní zdanění příjmů. Cílem rovné daně bylo zdaňovat všechny druhy příjmů bez ohledu na druh ekonomické aktivity. Zavedením jednotné daně se zlepšily podmínky pro podnikání, což se projevuje hospodářským růstem a zvyšováním životní úrovně obyvatel Slovenska. Základem se stalo rozložení daňového břemena z přímých daní na daně nepřímé, které jsou z pohledu výběru daní méně složité.

Daňová reforma byla založena na pěti stěžejních opatření:

1. Zavedení rovné sazby daně z příjmů, jak pro právnické, tak fyzické osoby.
2. Zjednodušení sazeb DPH ze 14 % a 20 % na 19 %.
3. Zrušení daně z dividend.
4. Zrušení daně darovací, dědickou a převodu z nemovitosti.
5. Odstranění většiny výjimek odpočitatelných položek, speciálních režimů a speciálních sazeb.

Všechny opatření v oblasti daní byly přijaty, aby byly v souladu se závaznými dokumenty Evropské unie, hlavně se směrnicí Evropské unie v oblasti daní.

4.2 Soustava daní Slovenské republiky

Daňová soustava se oproti předcházejícím rokům mnohem zjednodušila. Skládá se z přímých, nepřímých a místních daní. Přímé daně představují daň z příjmů fyzických a právnických osob. Nepřímé daně tvoří daň z přidané hodnoty a spotřební daně.

Přímé daně:

- Daň z příjmů (daň fyzické osoby a právnické osoby).
- Daň z nemovitosti (daň z pozemků, daň ze staveb, daň z bytů).
- Ostatní přímé daně (daň za psa, daň za využívání veřejného prostranství, daň za ubytování, daň z prodejních automatů, daň z výherních automatů, daň z motorových vozidel aj.).

Nepřímé daně:

- Daň z přidané hodnoty.
- Spotřební daně (spotřební daň z vína, z piva, z lihu, z tabákových výrobků, spotřební daň z minerálních olejů, spotřební daň z elektřiny, uhlí a zemního plynu.

4.3 Daň z příjmů fyzických osob

Nový zákon eliminoval 21 různých způsobů zdanění příjmů, včetně pěti různých daňových sazeb v jednotlivých daňových pásmech při zdaňování daně z příjmů fyzických osob. Vývoj daňových pásem ilustruje tabulku č. 4.1 – Daňová pásma roku 2003, 2004.

Tab. č. 4.1 – Daňová pásma roku 2003, 2004¹⁹

rok 2003		rok 2004	
Daňové pásmo	sazba v %	Daňové pásmo	sazba v %
do 3.230 Sk	0	do 6.736 Sk	0
3.230 - 10.730 Sk	10	nad 6.736 Sk	19
10.730 - 18.230 Sk	20		
18.230 - 36.230 Sk	28		
36.230 - 50.230 Sk	35		
nad 50.230 Sk	38		

¹⁹ Zdroj: Ministerstvo financí SR.

Zásadním rozdílem je zrušení paušální daně a zavedení možnosti uplatnit paušální výdaje, dle § 6, odst. 10, Z. z. o dani příjmu. Po splnění zákonných podmínek, pokud poplatník není plátcem daně z přidané hodnoty, může si uplatnit daňový výdaje ve výši 40 %.

4.4 Základ daně

Základem daně jsou všechny příjmy dosažené z různých druhů příjmu, dle § 3, odst. 1, SZDP, tj. rozdíl mezi příjmy a výdaji. Člení se na čtyři skupiny:

- příjmy ze závislé činnosti (§ 5),
- příjmy z podnikání, jiné samostatné výdělečné činnosti a z pronájmu (§ 6),
- příjmy z kapitálového majetku (§ 7),
- ostatní příjmy (§ 8).

Předmětem daně nejsou, dle § 3, odst. 2, SZDP:

- příjmy získané darováním, nebo děděním nemovitostí, bytu, nebytového prostoru, anebo movitých věcí,
- úvěr a půjčka,
- podíly na zisku (dividendy) vyplácené ze zisku obchodní společnosti nebo družstva, podíly na zisku tichého společníka,
- podíl člena pozemkového společenství s právní subjektivitou a na majetku určeným na rozdělení mezi členy pozemkového společenství s právní subjektivitou,
- daň z přidané hodnoty,
- příjem plynoucí z důvodu nabytí nových akcií a podílů.

Základ daně je zdaněný rovnou sazbou daně 19 % pro všechny poplatníky. O daňovou ztrátu je možné snížit základ daně zjištěný podle druhů příjmů uvedených v § 6 až § 8. Od základu daně je možné odečíst nezdanitelnou část základu daně, tj. 19,2 násobek životního minima, pro rok 2012 činí životní minimum 194,58 € na plnoletého občana. Do roku 2003 bylo možno uplatnit odpočitatelné položky ze základu daně a to na poplatníka 38 760 Sk, manželku 12 000 Sk, dítě 16 800 Sk.

Základem daně je rozdíl = zdanitelné příjmy (příjmy, které jsou předmětem daně a nejsou osobozené od daně) – daňové výdaje (náklady na dosažení, zabezpečení a udržení příjmů prokazatelně vynaloženým poplatníkem, zaúčtované v účetnictví nebo zaevidované v evidenci poplatníka, dle § 6, odst. 11, zákona SZDP, vypočtený při respektování věcné a časové souvislosti zdanitelných příjmů a daňových výdajů v příslušném zdaňovacím období.

4.5 Sociální pojištění

Sociální pojištění je povinné veřejnoprávní pojištění, založené na platbě odvodů a pobírání dávek. Úlohou je zabezpečit přerozdělování důchodů v národním hospodářství. Sociální pojištění na Slovensku upravuje zákon č. 461/2003 Z.z. o sociálním pojištění ve znění pozdějších předpisů. Dle tohoto zákona o sociálním pojištění je:

1. Nemocenské pojištění pro případ ztráty nebo snížení příjmů z výdělečné činnosti a na zabezpečení příjmů v důsledku dočasné pracovní neschopnosti.
2. Důchodové pojištění, které tvoří:
 - starobní pojištění, pojištění na zabezpečení příjmu v důchodě a při úmrtí,
 - invalidní pojištění, pro případ poklesu schopnosti vykonávat výdělečnou činnost v důsledku dlouhodobého nepříznivého stavu a pro případ úmrtí.
3. Úrazové pojištění, pro případ poškození zdraví.
4. Garanční pojištění pro případ platební neschopnosti zaměstnavatele na uspokojování nároků zaměstnanců a na úhradu příspěvků na starobní spoření nezaplacených zaměstnavatelů do základního fondu příspěvků na starobní spoření.
5. Pojištění v nezaměstnanosti pro případ ztráty příjmu z činnosti zaměstnance v důsledku nezaměstnanosti a na zabezpečení příjmů v důsledku nezaměstnanosti.

Každý zaměstnavatel musí za své zaměstnance odvádět příslušnou část odvodů na jednotlivé druhy pojištění. Zaměstnancům se povinně strhává část ze mzdy na jednotlivé druhy pojištění.

4.5.1 Vyměřovací základ sociálního pojištění

Všeobecný vyměřovací základ pro účely sociálního pojištění upravuje § 11 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálním pojištění ve znění pozdějších předpisů, který stanovuje všeobecný vyměřovací základ jako 12-ti násobek průměrné měsíční mzdy, zjištěné Statistickým úřadem Slovenské republiky za příslušný kalendářní rok. Vyměřovací základ na placené zaměstnavatelem za každého jeho zaměstnance nesmí překročit hranici stanovenou zákonem o sociálním pojištění podle § 138 odst. 9 a 10.

„Vyměřovací základ zamestnávateľa na platenie poistného na úrazové poistenie nie je obmedzený najvyššou výškou.“²⁰

²⁰ Zdroj: Zákon č. 461/2003 Z.z. o sociálním pojištění, § 138 odst. 10.

4.5.2 Sazby sociálního pojištění

Sazby sociálního pojištění s maximálním vyměřovacím základem pro rok 2012 ilustruje tabulka č. 4.2 – Sazby sociálního pojištění.

Tab. č. 4.2 - Sazby sociálního pojištění.²¹

	Nemocenské pojištění	Důchodové pojištění		Pojištění v nezaměstnanosti	Garanční pojištění	Úrazové pojištění	Rezervní fond	Celkem
		Starobní	Invalidní					
Sazby pojistného zaměstnance	1,4 %	4%	3%	1 %				9,4 %
Maximální vyměřovací základ (v EUR)	1 153,50 €	3 076,00 €	3 076,00 €	3 076,00 €				
Sazby pojistného zaměstnavatel	1,4 %	14 %	3 %	1 %	0,25 %	0,8 %	4,75 %	25,2 %
Maximální vyměřovací základ (v EUR)	1 153,50 €	3 076,00 €	3 076,00 €	3 076,00 €	1 153,50 €	neomezeno	3 076,00 €	

4.6 Zdravotní pojištění

Zdravotní pojištění upravuje zákon č. 580/2007 Z. z. o zdravotnom poistení. Zdravotní pojištění je povinný odvod zdravotní pojišťovně z příjmu, která také zdražuje cenu práce. Zaměstnancem pro účely zdravotního pojištění je fyzická osoba, která vykonává výdělečnou činnost a má nárok na příjem ze závislé činnosti dle § 5 odst. 1 písm. a) až h) zákona o dani z příjmu, mimo příjmy z dohod vykonávající bez pracovního poměru. Fyzická osoba se nepovažuje za zaměstnance ve dnech, ve kterých nepobírá příjem ze závislé činnosti, anebo ve kterém není pojištěncem státu.²² Sazby pojistného pro zaměstnance v pracovně právním poměru činí:

- zaměstnance bez zdravotního postižení 4 %
- zaměstnanec se zdravotním postižením 2 %

Vyměřovací základ pro placení zdravotního pojištění:

²¹ Zdroj: <http://www.socpoist.sk/tabulka-platenia-poistneho-od-1-januara-2012-gea/54305s>.

²² Zdroj: Poradca podnikateľa.

- úhrn všech vyměřovacích základů za všechny kalendářní měsíce rozhodného období, po který byl příslušný plátcе pojistného povinný platit pojistné, minimální vyměřovací základ není omezený výškou minimální mzdy,
- nejvíce 36-násobek průměrné měsíční mzdy zaměstnance v hospodářství Slovenské republiky zjištěné Statistickým úřadem Slovenské republiky za kalendářní rok, rozhodné období jsou dva předcházející léta. Průměrná měsíční mzda za rok 2010 činí 769 €.

Výši zdravotního pojištění ilustruje tabulka č. 4.3 – Sazby zdravotního pojištění

Tab. č. 4.3 – Sazby zdravotního pojištění²³

Zaměstnavatel	Zaměstnanec	Celkem
10 % z vyměřovacího základu zaměstnance	4 % z vyměřovacího základu zaměstnance	14 %

4.7 Postup výpočtu daně

Výše čisté mzdy nám ovlivňuje výše daní a odvodů, který je povinen zaměstnanec zaplatit a odvést do státního rozpočtu. Od hrubé mzdy odpočítáme odvody na sociální a zdravotní pojištění a dostaneme dílčí základ daně. Z tohoto základu se odpočítá měsíční nezdánitelná část základu daně na poplatníka. Následně z upraveného základu daně se vypočítá daň z příjmů. Z výše zálohy z daně z příjmu odečteme daňový bonus na dítě. Odpočitatelné položky na manželku/manžela, měsíční příspěvky na doplňkové důchodové spoření, životní pojištění, případně na jiné účelné spoření si poplatník uplatní až na konci roku.

Hrubá mzda

994,00 €

	Zaměstnanec		Zaměstnavatel	
Důchodové pojištění	4 %	39,76 €	4 %	139,16 €
Nemocenské pojištění	1,4 %	13,92 €	1,4 %	13,92 €
Úrazové pojištění	0 %	0,00 €	0,8 %	7,95 €
Invalidní pojištění	3 %	29,82 €	3 %	29,82 €
Pojištění v nezaměstnanosti	1 %	9,94 €	1 %	9,94 €
Zdravotní pojištění	4 %	39,76 €	10 %	99,40 €

²³ Zdroj: zákon č. 580/2007 Z.z. o zdravotnom poistení.

Rezervní fond	0 %	0,00 €	4,75 %	47,22 €
Garanční fond	0 %	0,00 €	0,25 %	2,49 €
Celkem odvody	13,4 %	133,20 €	35,2 %	349,90 €
Hrubý základ daně		860,80 €		
Odpočitatelná položka na poplatníka		303,72 €		
Upravený daňový základ		58,07 €		
Daň 19 %		85,33 €		
Daňový bonus na dítě		20,51 €		
Čistá mzda		775,47 €		

Čistá mzda slovenského zaměstnance je 775,47 €, v přepočtu na koruny, dle kurzu 25,140 Kč (kurz ČNB z roku 2012) tato mzda se rovná částce 19 495,32 Kč.

4.8 Podnikatel jako plátce daně

Za příjmy z podnikání se považují příjmy z vykonávané podnikatelské činnosti na základě příslušného oprávnění, např. koncesní listiny, živnostenského oprávnění. Dle zákona SZDP, je povinen podávat daňové přiznání každý poplatník, pokud zdanitelné příjmy přesáhnou 50 % sumy odpovídající 19,2 násobku životního minima platného k 1. lednu zdaňovacího období. Daňové přiznání je povinný podat i v případě, že nebylo dosaženo příjmu, přesahujícího výše uvedenou sumu.

Daňové přiznání za rok 2012 se podává ve lhůtě nejpozději do 2. 4. 2013. Daňové přiznání může poplatník, který dosáhl jen příjmy ze závislé činnosti podle § 5 SZDP, podat na formuláři A. Pokud plátce k dani z příjmů fyzické osoby vykazuje příjmy podle § 5 až 8 SZDP, podává daňové přiznání na formuláři B.

Při vyčíslování základu daně z příjmů postupujeme: nejprve vyčíslíme základ daně dle § 5 Příjmy ze závislé činnosti, a § 6 Příjmy z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti, odst. 1 a 2. Z těchto příjmů si může plátce odečíst ztrátu. Pokud plátce nevykazuje výdaje na dosažení a udržení příjmů, uplatní paušální výdaje, dle § 6 odst. 10, ve výši 40 %. Od úhrnu těchto dílčích základů daně se odpočítají nezdanitelné části základu daně na poplatníka a na manželku, pokud splní podmínky uvedené v § 11. Poté se vyčíslí jednotlivé dílčí základy daně podle § 6 odst. 3, § 6 odst. 4, § 7 a § 8 SZDP.

Příklad výpočtu daně daňového poplatníka

Základ daně	11 933 €
Ztráta	597 €
Snížený ZD	11 336 €
Odpočet na poplatníka	3 645 €
Odpočet na manželku	3 645 €
Základ daně	4 047 €
Daň 19 %	769 €
2 x dítě	498 €
Daňová povinnost	270 €

Daňová povinnost plátce při daňovém základu 11 933,00 €, při odpočtu ztráty a uplatnění nezdanitelných částek na poplatníka, manželku a dvě děti činí 270,35 €.

4.9 Investiční pobídky na Slovensku

Investiční pobídky ve Slovenské republice upravuje zákon č. 561/2007 Z. z. o investiční pomoci ve znění pozdějších platných předpisů. Investiční pomoc představuje regionální podporu na rozvoj investic do znevýhodněných regionů a na tvorbu pracovních míst. Příjemci této pomoci mohou být fyzické, tak právnické osoby oprávněné podnikat na území Slovenské republiky. Nejvíce jsou podporované oblasti:

- průmyslová výroba,
- technologická a inovační centra,
- centra strategických služeb,
- cestovní ruch.

Investiční pomoc, po splnění podmínek, může mít následující formu pomoci:

- dotace na nákup dlouhodobého hmotného majetku a dlouhodobého nehmotného majetku,
- úlevy na dani z příjmu,
- příspěvek na vytvoření nového pracovního místa,
- převod nemovitého majetku, nebo jeho výměra za cenu nižší, než je všeobecná hodnota majetku.

V období let 2002 – 2010 bylo na Slovensku schváleno 108 projektů s celkovým objemem pomoci 1,2 mld. eur. Celkový příliv zahraničních investic v tomto období dosáhl 15,2 mld. eur. Ovšem vysoká míra nezaměstnanosti, kde by tato pomoc byla namístě, se jen ojediněle a v malé míře dostane do oblastí s nejvyšší mírou nezaměstnanosti.

Pokud vláda přerozděluje daňové úlevy, znevýhodňuje subjekty, které musí platit daně a naopak zvýhodňuje vybrané subjekty. Investiční pobídky, můžeme nazvat „úplatkem“, který má přilákat zahraniční investory.

4.10 Dílčí závěr

Tato kapitola byl znázorněn vývoj daňové soustavy Slovenské republiky, která po roce 2004 dostala mnoho radikálních změn, jak už zavedením rovné sazby daně, nebo zrušením daně dědické a darovací. Rok 2004 byl pro Slovenskou republiku významným nejenom rozsáhlou daňovou reformou, ale také vstupem do Evropské unie a zavedením Eura. Ze Slovenské republiky se stává evropská ekonomika snažící se konkurovat dalším vyspělým ekonomikám Evropy.

„Slovensko za druhé Dzurindovy vlády po roce 2002 dohnalo ztrátu na ostatní středoevropské postkomunistické státy nejen díky rovné dani a investičním pobídkám, ale také kvůli nižší úrovni mezd. Po více než pěti letech se tento potenciál vyčerpal, a protože od té doby nijak výrazně nestoupala úroveň vzdělanosti a kvalifikace, nezlepšila se zásadním způsobem infrastruktura a mzdy naopak poměrně výrazně stoupily, musela nová slovenská vláda udělat něco, čím by opět zvýšila atraktivitu Slovenska pro zahraniční investory. Především s ohledem na úroveň nezaměstnanosti, která se už dva roky drží na jedné z nejnižších úrovní v celé Evropské unii.“²⁴

²⁴ <http://www.finmag.cz/cs/finmag/ekonomika/novy-zakonik-prace-slovaci-pritvrdili>.

5. Komparace daňového zatížení poplatníků

Tato kapitola bude porovnávat daňové zatížení českého a slovenského poplatníka na základě platných právních předpisů. Z hlediska vývoje daňových zákonů, si Česká republika (dále jen ČR) i Slovenská republika (dále jen SR) posunula k více přehlednějšímu daňovému systému. Velký posun ve vývoj daní ve Slovenské republice je v roce 2004, kdy daňová reforma obsahuje změny hlavně v majetkových daních, ze kterých se ruší daň z převodu nemovitostí, daň dědická a daň darovací. Česká republika ve velké míře své zákony zachovala a legislativní změny byly řešeny na základě novelizací stávajících zákonů.

5.1 Základní údaje

Roku 1993 se rozpadla Československá Federativní republika, vznikají dva samostatné státy Česká republika a Slovenská republika. Česká republika s rozlohou 78 864 km čtverečných a Slovenská republika s rozlohou 48 845 km čtverečných. Státním zřízením je republika, v čele států stojí prezidenti volení na pět let. Srovnání základních údajů ilustruje tabulka č. 5.1 - Základní údaje.

Tab. č. 5.1 – Základní údaje²⁵

	Česká republika	Slovenská republika
Rozloha	78 684 km	48 845 km
Státní zřízení	republika	republika
Hlava státu	prezident	prezident
Hlavní město	Praha	Bratislava
Počet obyvatel	10,3 mil.	5,4 mil.
Měna	Kč	Eur
Vstup do NATO	1999	2004
Vstup do EU	1.5.2004	1.5.2004

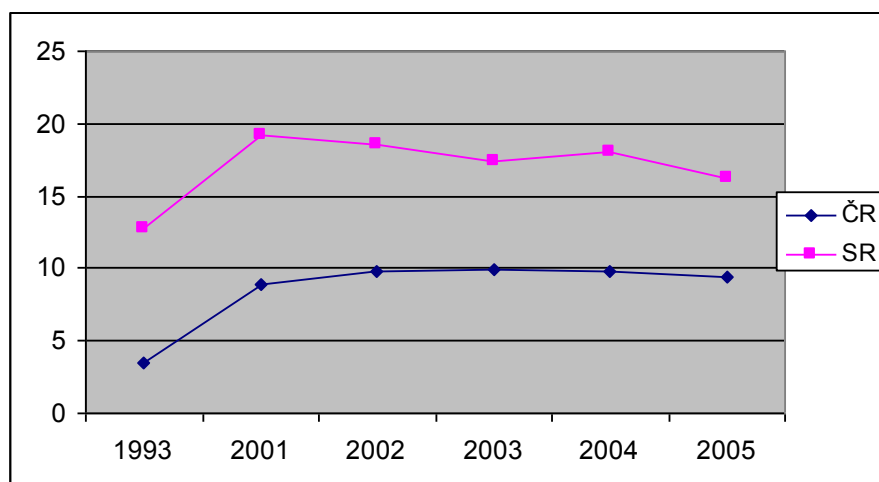
5.2 Problémy ekonomiky po vzniku samostatných států

Po pádu komunistického režimu nastalo období velkých změn, které se projevilo nejen v oblasti ekonomiky, kdy se vláda snaží o rozvoj tržní ekonomiky. Dopad změny režimu se projevilo hlavně v oblasti trhu práce. Do roku 1989 neexistovala nezaměstnanost, člověk bez práce byl stíhán za příživnictví, i když v mnoha případech existovala pře zaměstnanost. Po zavedení prvních změn směřující k rozvoji ekonomiky se začal naplno objevovat, do té doby

²⁵ Zdroj: <http://www.geografie.unas.cz/>

neznámý pojem nezaměstnanost. Začal fungovat trh práce, přichází příliv zahraničních investic, který má za následek propouštění nadbytečných zaměstnanců. Nezaměstnanost se v obou republikách projevuje na začátku roku 1990. V roce 1993 se nezaměstnanost na Slovensku pohybuje ve výši 12,7 %²⁶ a stále stoupá až do roku 2001, kdy se pohybuje na úrovni 19,2 %. V roce 2002 začíná mírně klesat na 18,5 %, rok 2003 se rovná 17,4 %, rok 2004 se rovná 18,1 %, rok 2005 se rovná 16,2 %. Podobně si vede i Česká republika, v roce 1993 se nezaměstnanost pohybuje na úrovni 3,5 %²⁷, rok 2001 se rovná 8,9 % a nezaměstnanost mírně začíná růst, rok 2002 se rovná 9,8 %, rok 2003 se rovná 9,9 %, rok 2004 se rovná 9,8 % a rok 2005 se rovná 9,4 %. Grafický přehled vývoje nezaměstnanosti ilustruje tabulka č. 5.2 – Vývoj nezaměstnanosti v ČR a SR²⁸

Tab. č. 5.2 – Vývoj nezaměstnanosti v ČR a SR

Situace na trhu práce po roce 1993 zaznamenala velký nárůst hlavně ve Slovenské republice, kdy se míra nezaměstnanosti vyšplhala na 12,7 % oproti České republice, kde se míra nezaměstnanosti pohybuje na 3,5 %. Bylo zřejmé, že vývoj je zcela odlišný a pro Slovensko představoval velký ekonomický a sociální problém. Obě republiky se snaží o vytvoření podmínek pro poskytnutí příspěvků a dotací na podporu vzniků nových pracovních míst. Míra nezaměstnanosti ČR a SR je stále vysoká, pohybuje se v ČR na 8,4 % a v SR na 14 %.

²⁶ Zdroj: <http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=1931>

²⁷ Zdroj: www.czso.cz

²⁸ Vlastní zpracování. Zdroj: www.czso, www.statistics.sk

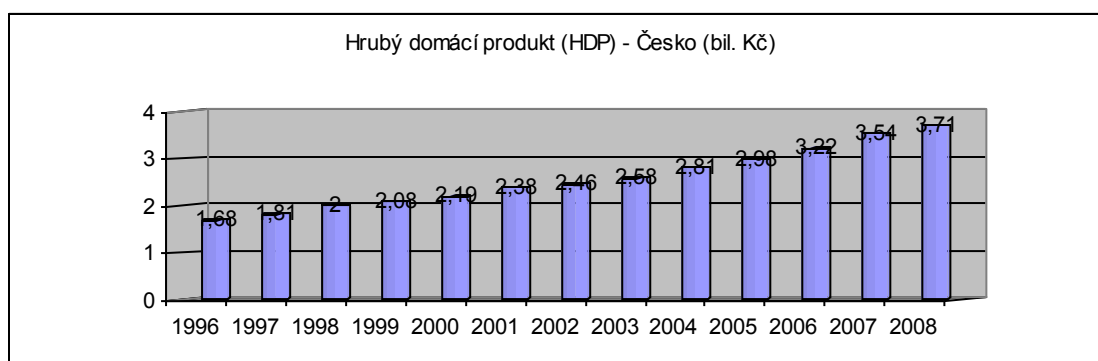
5.3 Hrubý domácí produkt

Po rozpadu České a Slovenské Federativní republiky došlo k silnému propadu hrubého domácího produktu. HDP (Gross Domestic Produkt) je celková peněžní hodnota statků a služeb vytvořená za dané období na určitém území. Jedná se o makroekonomický ukazatel pro určování výkonnosti ekonomiky států, časovým obdobím bývá zpravidla rok. HDP je nejdůležitějším ukazatelem vývoje národního hospodářství, kterým se měří výkonnost ekonomiky. HDP představuje ve finančním vyjádření hodnotu všeho, co bylo v zemi vytvořeno za sledované období, např. čtvrtletí, rok.

Československo bylo členem RVHP – Rady vzájemné hospodářské pomoci, která byla podepsaná v roce 1955. Organizace měla za cíl koordinovat plánování ekonomického a technického pokroku do pětiletých plánů. Pomocí direktivního plánování na národních úrovních nevytvořila efektivní ekonomiku, která by fungovala. Koncem roku 1990 ukončilo Československo svoji činnost v RVHP.

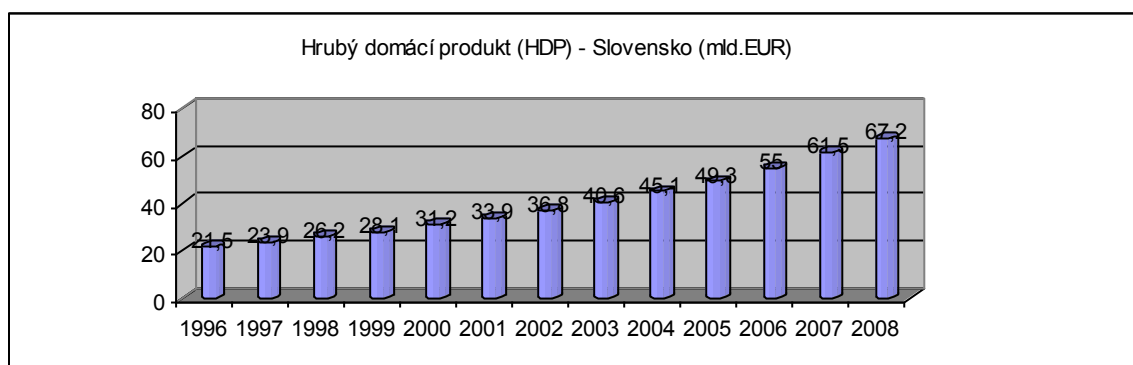
Všechny tyto změny měli silný vliv na vývoj HDP, protože do té doby RVHP prosazovala směr rozvoje těžkého a vojenského průmyslu. Na začátku roku 1989 činilo zadlužení 114 mld. Kč. Byly zrušeny dotace na potraviny, sjednocen obchodní a turistický kurs, zvýšily se ceny benzínu a energie. Vstupem ČSFR do měnových organizací MMF, OECD se začínáme začleňovat do světové ekonomiky. Po rozdělení ČSFR se musely vyrovnat závazky se Slovenskem. Vývoj HDP ilustrují tabulka č. 5.3 – Hrubý domácí produkt – Česko a tabulka č. 5.4 - Hrubý domácí produkt (HDP) – Slovensko

Tab. č. 5.3 – Hrubý domácí produkt (HDP) - Česko²⁹

²⁹ Dostupné: Český statistický úřad.

Tab. č. 5.4 – Hrubý domácí produkt (HDP) - Slovensko³⁰

Pokles HDP měl velký vliv na vývoji státního dluhu obou republik. V prvním roce vzniku České republiky činil státní dluh 158,8 mld. Kč, který do roku 1996 se víceméně neměnil. Až od roku 1997 dluh ČR vzrostl na 173,1 mld. Kč. Státní dluh neustále roste a v roce 2012 činil neuvěřitelných 1 667,6 mld. Kč. Evropská unie kritizuje tempo, kterým se státní dluh zvyšuje, protože deficit rozpočtu překročil 3 %. Tato hodnota je maximální hranice, kterou země nesmí překročit, pokud chce zavést společnou měnu euro. Vývoj státního dluhu ČR ilustruje tabulka č. 5.5 – Vývoj státního dluhu v ČR

Tab. č. 5.5 – Vývoj státního dluhu v ČR³¹

Rok	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Státní dluh	158,8	157,3	154,4	155,2	173,1	194,7	228,4	289,3	802,5	892,3	999,8	1178,2	1344,1	1499,4	1667,6

(částky jsou uvedeny v mld. Kč)

Dluh státního rozpočtu Slovenska v roce 2009 představoval 35,7% HDP. v roce 2010 dosáhl 26,99 mld. eur, což představovalo 41,07 % HDP, v roce 2011 tento dluh dosáhl 29,911 mld. eur, což představovalo 43,31 % HDP. Vývoj státního rozpočtu SR ilustruje tabulka č. 5.6 – Vývoj státního rozpočtu v letech 2005 až 2009.

³⁰ Dostupné: Slovenský statistický úrad.

³¹ Zdroj: http://cs.wikipedia.org/wiki/St%C3%A1tn%C3%AD_dluh_%C4%8Cesk%C3%A9_republiky.

Tab. č. 5.6 - Vývoj státního rozpočtu SR v letech 2005 až 2009³²

Vývoj státního rozpočtu v letech 2005 až 2009 (mld. Sk)						
Ukazatel	2007	2008	2009 (mld. Eur)	2010	2011	2012-pololetí
Příjmy	322,2	342,0	10, 5	10,9	12,02	5,24
Výdaje	345,7	363,2	13,3	15,3	15,27	7,57
Saldo	- 23,5	- 21,2	- 2,8	- 4,436	- 3,276	- 2,326

Státní rozpočet je plán hospodaření státu sestavován obvykle na jeden rok. Státní rozpočet obsahuje odhad příjmů a výdajů. Příjmy státního rozpočtu tvoří především daně, cla, poplatky a další příjmy. Výdaje státního rozpočtu pokrývají činnosti státu, které jsou buď dané zákonem případně ústavou. Z hlediska hospodaření státu by rozpočet měl být vyrovnaný, tzn. výdaje se rovnají příjmům. Oba státy hospodaří s deficitním rozpočtem, kdy výdaje jsou vyšší než příjmy. Tyto skutečnosti mají za následek ztrátu efektivnosti ze zdanění, nahrazováním kapitálu veřejným dluhem, zvyšování inflace.

5.4 Srovnání výpočtu zdaňování mzdy zaměstnance

Česko i Slovensko patří mezi země s nejnižším zdaněním příjmů fyzických osob v Evropě a posledních letech mezi nejvýkonnější v Evropské unii.

5.4.1 Průměrná mzda v EU

Reálný růst průměrné mzdy v EU se zpomalil až v roce 2012 vlivem vyšší inflace, kterou vykazují všechny evropské země. Průměrná mzda v evropských zemích roku 2012 ilustruje tabulka č. 5.7 – Průměrné mzdy v EU.

³²Zdroj: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/slovensko-financni-a-danovy-sektor-17587.html#sec0>.

Tab. č. 5. 7 - Průměrné mzdy v EU³³

1.	Bulharsko	9 700 Kč	15.	Kypr	48 600 Kč
2.	Rumunsko	11 800 Kč	16.	Itálie	50 300 Kč
3.	Maďarsko	14 800 Kč	17.	Rakousko	59 400 Kč
4.	Litva	15 700 Kč	18.	Velká Británie	60 000 Kč
5.	Lotyšsko	17 200 Kč	19.	Francie	65 800 Kč
6.	Slovensko	19 700 Kč	20.	Irsko	74 000 Kč
7.	Polsko	21 900 Kč	21.	Belgie	77 000 Kč
8.	Estonsko	22 300 Kč	22.	Finsko	79 800 Kč
9.	Portugalsko	24 000 Kč	23.	Švédsko	85 200 Kč
10.	Česká republika	24 626 Kč	24.	Německo	91 600 Kč
11.	Řecko	27 900 Kč	25.	Nizozemí	97 000 Kč
12.	Malta	32 300 Kč	26.	Lucembursko	106 000 Kč
13.	Slovinsko	37 100 Kč	27.	Dánsko	117 000 Kč
14.	Španělsko	48 100 Kč			

Z tabulky vyplývá, že Slovensko zaujímá šesté místo a Česká republika je na tom o něco lépe, zaujímá desáté místo. V porovnání s největší průměrnou mzdou v EU, kterou mají poplatníci v Dánsku je to velký rozdíl, který činí cca 95 000 Kč.

5.4.2 Výpočet čisté mzdy českého a slovenského plátce

Oba státy zdaňují rovnou sazbou daně, ale Slovensko aplikuje rovnou sazbu daně 19 % z hrubé mzdy, zatímco v Česku ze superhrubé mzdy sazbu daně 15 %. Výpočet sociálního a zdravotního pojištění je stejný a počítá se z hrubé mzdy. K rozdílům dochází u uplatňování odpočitatelných položek. Uvedené příklady³⁴ znázorňují výpočet čisté mzdy zaměstnance, který si uplatňuje odpočet na dvě děti a druhý příklad, kdy se neuplatňuje slevu na dítě.

Český plátce

1. Hrubá mzda	21 000 Kč
SP placené zaměstnavatelem (25 %)	5 250 Kč
ZP placené zaměstnavatelem (9 %)	1 890 Kč
Superhrubá mzda	28 140 Kč
SP placené zaměstnancem (6,5 %)	1 365 Kč
ZP placené zaměstnancem (4,5 %)	945 Kč
Záloha na daň (15 %)	4 230 Kč
Sleva na poplatníka	2 070 Kč
Sleva na 2 x dítě	2 234 Kč
Čistá mzda	18 764 Kč

³³ Zdroj: <http://flek.cz/clanky/dalsi-tipy-a-informace/prumerne-mzdy-a-platy-v-roce-2012>.

³⁴ Vlastní zpracování výpočtů.

2. Hrubá mzda	21 000 Kč
SP placené zaměstnavatelem (25 %)	5 250 Kč
ZP placené zaměstnavatelem (9 %)	1 890 Kč
Superhrubá mzda	28 140 Kč
SP placené zaměstnancem (6,5 %)	1 365 Kč
ZP placené zaměstnancem (4,5 %)	945 Kč
Záloha na daň (15 %)	4 230 Kč
Sleva na poplatníka	2 070 Kč
Sleva na dítě - není	0 Kč
Čistá mzda	16 530 Kč

Slovenský plátc

1. Hrubá mzda	835,32 €	21 000 Kč
SP placené zaměstnavatelem (25,2 %)	210,00 €	5 279 Kč
ZP placené zaměstnavatelem (10 %)	84,00 €	2 112 Kč
SP placené zaměstnancem (9,4 %)	78,30 €	1 968 Kč
ZP placené zaměstnancem (4 %)	33,41 €	840 Kč
Daňový bonus 2 x dítě	41,00 €	1 031 Kč
Záloha na daň 19 %	38,76 €	974 Kč
Čistá mzda	684,85 €	17 217 Kč

Slovenský plátc

2. Hrubá mzda	835,32 €	21 000 Kč
SP placené zaměstnavatelem (25,2 %)	210,50 €	5 292 Kč
ZP placené zaměstnavatelem (10 %)	83,50 €	2 099 Kč
SP placené zaměstnancem (9,4 %)	78,50 €	1 973 Kč
ZP placené zaměstnancem (4 %)	33,41 €	840 Kč
Daňový bonus není na dítě	0,00 €	0 Kč
Záloha na daň 19 %	79,74 €	2 004 Kč
Čistá mzda	643,67 €	16 182 Kč

V příkladech je počítáno s hrubou mzdou 21 000 Kč, kdy plátc uplatní odpočitatelnou položku na dvě děti a druhý příklad je počítán bez odpočitatelné položky na dítě. U slovenského pláce je přepočítaná hrubá mzda kurzem České národní banky ke dni 31.12.2012³⁵.

Na Slovensku je platná jednotná sazba daně ve výši 19 % bez ohledu na výši příjmů pro fyzické i právnické osoby. Z vypočítané daně je možné odečíst daňový bonus na každé vyživované dítě. Pokud daňový poplatník dosáhne za zdaňovací období, kterým je kalendářní

³⁵ Při výpočtech je použit kurz 25,140 Kč uvedený v České národní bance ke dni 31.12.2012.

rok zdanitelný příjem vyšší než 100 násobek částky životního minima platného k 1. lednu příslušného zdaňovacího období, je povinen podat na konci zdaňovacího období daňové přiznání. Tato částka je polovina nezdanitelného minima, které je ustanoveno ve výši 19,2 násobku životního minima. Odvody na sociální a zdravotní pojištění placené zaměstnancem jsou ve výši 13,4 %. Na Slovensku jsou dále zavedeny systémy dobrovolného penzijního a nemocenského pojištění a pojištění v nezaměstnanosti.

V Česku se daň vypočítává se superhrubé mzdy. Odvody na sociální a zdravotní pojištění se počítají ze standardní hrubé mzdy, a jsou ve výši 11 %.

Ve výše uvedených případech je vypočteno, že pokud český zaměstnanec pobírá mzdu ve výši 21 000 Kč hrubého jeho čistá mzda činí 16 530 Kč, tzn. státu odvede na pojištění a dani z příjmu 4 470 Kč. Při hrubé mzdě 835,32 € se jeho čistá mzda rovná částce 643,67 €, v přepočtu 16 182 Kč, státu odvede 4 817 Kč. Slovenský plátc, i když zdaňuje vyšší sazbou daně 19 %, mohlo by se zdát že výše jeho čisté mzdy se bude větší než u českého poplatníka, rozdíl je však pouhých 344 Kč. Znázornění sazeb ilustruje tabulka č. 5.8 – Sazby odvodů platné pro Česko a Slovensko na rok 2012.

Tab. č. 5.8 – Platné sazby odvodů platné pro Česko a Slovensko na r. 2012³⁶

České sazby	Slovenské sazby	Rozdíl
SP placené zaměstnavatelem (25 %)	SP placené zaměstnavatelem (25,2 %)	+ 0,2 %
ZP placené zaměstnavatelem (9 %)	ZP placené zaměstnavatelem (10 %)	+ 1 %
SP placené zaměstnancem (6,5 %)	SP placené zaměstnancem (9,4 %)	+ 2,9 %
ZP placené zaměstnancem (4,5 %)	ZP placené zaměstnancem (4 %)	- 0,5 %

I když Slovensko má vyšší sazby, jak na sociální a zdravotní pojištění a sazba daně je také vyšší, celkový rozdíl mezi českým a slovenským poplatníkem je pouhých 344 Kč, který je vypočítán z výše uvedených příkladech.

Míra zdanění v Česku i Slovensku je obdobná a pokud bychom měli zhodnotit daňové zatížení, musíme kromě odvodů brát v úvahu i sociální dávky.

5.5 Daňové přiznání poplatníka za rok 2012

Pro výpočet daňového přiznání za rok 2012 českého a slovenského plátce, viz. příloha č. 1 a příloha č. 2, je počítáno z příjmů z podnikání v částce: příjmy 300 000 Kč a výdaje 80 000

³⁶ Vlastní zpracování

Kč. Druhý příjem je příjem od zaměstnavatele v částce 252 000 Kč. Plátce uplatňuje odpočitatelnou položku na manžela a jedno dítě. Českému plátcovi vznikl přeplatek a naopak Slovenskému plátcovi nedoplatek.

5.6 Lafferova křivka

Lafferova křivka, pojmenovaná po americkém ekonomovi Arthuru Lafferovi, zobrazuje závislost celkové sumy vybraných daní na míře zdanění. Objem příjmů do státního rozpočtu z daní po dosažení svého maxima s rostoucí daňovou sazbou klesá. Příliš vysoká daňová zátěž snižuje motivaci k práci, k přebírání rizika k investování. Lafferova křivka v české ekonomice se projevila také u daně z příjmů fyzických osob. V roce 1993 činila mezní sazba této daně 47 %, přičemž inkaso této daně představovalo 2,7 % HDP. V roce 2002 odvedly fyzické osoby na daních z příjmu 5,1 % HDP, a to při mezní sazbě 32 %.³⁷

Při určování výše daní nám může pomoci den daňové svobody, tzn. den, do kdy daňoví poplatníci pokrývají výdaje veřejných rozpočtů. V roce 2011 den daňové svobody v Česku připadl na 10. června, na Slovensku 15. června. S porovnáním v zemích EU, kde Kypru, daňoví poplatníci nejkratší dobu pracují na veřejné výdaje připadá na 13. březen a nejvíce dnů, kdy musí poplatník pracovat je Belgie 4. srpna, se Česko a Slovensko drží v polovině pomyslného žebříčku daňové svobody.

„Situace je znepokojivá. Šest z 27 států EU bere svým občanům více než polovinu toho, co si typický pracovník vydělá, a to prostřednictvím sociálních příspěvků, daně z příjmu a přidané hodnoty. Paradoxní je, že rozpočtové schodky v Evropě navzdory tak vysokému daňovému zatížení i nadále rostou," řekla spoluautorka studie a ředitelka IEM Cécile Philippe.³⁸

³⁷ Zdroj: http://cs.wikipedia.org/wiki/Lafferova_k%C5%99ivka.

³⁸ Zdroj: <http://www.revuepolitika.cz/clanky/1485/cechum-dnes-zacinaji-danove-prazdniny-belgicane-si-pockaji-az-do-srpna>.

Lze soudit, že pokud se daňové sazby budou zvyšovat, bude trend mít opačný efekt. Stát nebude na daních vybírat více peněz, ale naopak. Lidé nebudou mít motivaci pracovat, bude pro ně lepší pobírat různé druhy sociálních dávek a poplatníci, kteří budou pracovat se budou cítit diskriminačně.

Stanovit optimální daňové zatížení je velice složitý problém, který záleží na politicích, jakým směrem se bude vyvíjet směr dané země. Zavedením rovné sazby daně se podstatně zjednodušil a zpřehlednil daňový systém obou států, snížily se náklady na administrativu.

6. Závěr

V bakalářské práci je popsán vývoj ekonomiky České a Slovenské republiky od samotného vzniku obou států až po rok 2012. Cílem práce bylo analyzovat osobní důchodovou daň a porovnat její dopady v Česku a na Slovensku. Osobní důchodová daň v obou státech je velice podobná, jak po stránce zákonů, tak při samotných výpočtech měsíčních záloh na daň, tak při samotném podání přiznání k dani.

Zákon o daních z příjmů je v obou státech jeden z hlavních zákonů v daňovém systému. V uplynulých letech se oba zákony mnohokrát novelizovali. Pro nás daňové poplatníky jsou tyto novelizace chápány spíše negativně, ale s potřebou integrace mezi rozvinuté státy Evropy se tyto novelizace stávají nutností.

Český daňový systém zavádí v roce 2008 pojem „superhrubá mzda“, který navyšuje základ daně o 34 %, co se může zdát pro českého plátce nevýhodné a také více složité. Upouští od daňových pásem, které nahrazuje jednotná sazba daně. Slovenský daňový systém se jeví více progresivní. Největšího posunu v daňovém systému Slovenska byl určitě rok 2004, který nastolil moderní daňový systém, který motivoval lidi více pracovat a podnikatele investovat. Výhodou slovenského systému je, že se základ daně nenavyšuje o odvody, které musí zaplatit zaměstnavatel za své zaměstnance za sociální a zdravotní pojištění. Další výhodou je, že slovenský daňový systém upustil od daně dědické, darovací a daně z převodu nemovitosti a tím zjednodušil orientaci samotných daňových poplatníků. Jako poslední velký krok se jeví zavedení Eura, které posunulo Slovensko dopředu, neboť jako první z Visegrádské čtyřky se stalo členem eurozóny.

Nelze jednoznačně napsat, ve kterém státu si daňový poplatník vede lépe. Je třeba brát v úvahu životní náklady. Například cenu pohonných hmot³⁹, náklady na bydlení, jídlo, oblečení, popř. kroužky dětí aj. Ze zjištěných hodnot český daňový systém více upřednostňuje rodiny s dětmi.

I když se oba státy snaží o zavedení spravedlivého daňového systému pro poplatníky, státům se nedaří hospodařit s vyrovnaným rozpočtem, což má za následek zvyšování zadlužování obyvatel a budoucí generace.

³⁹ Cena pohonných hmot v roce 2012 činila v Česku 26,10Kč/l natural 95, Slovensko 1,540 Euro (v přepočtu 38,72Kč).

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. JUREČKA, Václav a kolektiv. *Mikroekonomie*. vyd. ČR GRADA Publishing, a.s. 359 s. ISBN 978-80-247-3259-6
2. RYLOVÁ, Zuzana, Zlatuše TURKOVÁ, Zdeněk Krůček a kol. *Daňové zákony 2012 s komentářem*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2012. 256 s. ISB 978-80-251-3794-9.
3. SCHULTZOVÁ, Anna a kol. *Daňovníctvo. Daňová teória a politika I*. 1. vyd. Bratislava: Iura Edition, 2011. 260 s. ISBN 978-80-8078-407-2.
4. Zákon č. 586/1992 Sb. o daních příjmů
5. Zákon č. 595/2003 Z.z. o dani z příjmů

SEZNAM ZKRATEK

ZDP – zákon č. 586/1992 Sb. o dani z příjmů

ZSDP – zákon č. 585/2003 Z.z. o dani z příjmu

HDP – hrubý domácí produkt

Prohlášení o využití bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3) ;
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informativním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřou licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, kteráže oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díly vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne

.....
Radka Pavlů

SEZNAM PŘÍLOH

1.	Daňové přiznání k dani z příjmu fyzické osoby
vzor 25 5404, č. 19	typ: B
2.	Daňové priznanie k dani z príjmov fyzickém osoby
vzor MF/22371/2012-721	typ: B